

MEMO

Onderwerp:
Land van Saeftinghe en Hedwigepolder

Rotterdam,
15 december 2008

Projectnummer:

Van:
Cie Nijpels en Deltares

Opgesteld door:
H.A. Zanting

DIVISIE WATER

Afdeling:
Divisie Water

Ons kenmerk:

Aan:
Minister van LNV

Kopieën aan:

Op verzoek van de Minister van LNV hebben leden van de Commissie Natuurherstel Westerschelde (Commissie Nijpels) en een vertegenwoordiging van Deltares zich gebogen over twee vraagstukken.

- Beoordeling van het verlagen van het Land van Saeftinghe als alternatief voor de ontpoldering van de Hedwigepolder.
- Mogelijke negatieve gevolgen van ontpoldering van de Hedwigepolder voor de Westerschelde.

Over de inhoud van dit memo bestaat overeenstemming tussen de leden van de Commissie en de vertegenwoordiging van Deltares.

Verlagen van het Land van Saeftinghe

Door de ZLTO en de Stichting 'De Levende Delta' is naar voren gebracht dat het verlagen van een deel van het Land van Saeftinghe een goed (zelfs beter) alternatief is voor de ontpoldering van de Hedwigepolder. Het Land van Saeftinghe bestaat nu uit een hooggelegen schor. De verlaging zal volgens het voorstel tot stand worden gebracht door zand af te zuigen van onder het gebied, waardoor het bovenliggende schor geheel daalt en verandert in een laaggelegen schor. Commissie en Deltares komen tot de onderstaande conclusies.

- Het Land van Saeftinghe is nu al een waardevol estuarien natuurgebied. Door het te verlagen ontstaat een andere soort schor. De ene soort natuur wordt ingewisseld voor de andere soort natuur. De waardering van de ene soort natuur t.o.v. de andere is niet eenduidig te maken; ook wetenschappers verschillen hierover van mening. De Natura 2000 en de Natuurbeschermingswet maken geen onderscheid: allebei waardevol en allebei estuarien. Met andere woorden: het verlagen van het Land van Saeftinghe voegt geen extra natuur toe aan de Westerschelde en is alleen daarom al geen alternatief voor de ontpoldering van de Hedwigepolder.

ARCADIS

- Lang niet alle gevolgen van de voorgestelde verlaging zijn bekend. Er zijn ook een aantal flinke zorgen.
 - De verlaging zal betekenen dat de bestaande vegetatie die hoort bij het hoge schor geheel zal afsterven. Het herstel naar een nieuwe vegetatie zal een groot aantal jaren (5?) duren.
 - In het Land van Saefthinghe zit een laag zwaar vervuilde grond. (Dat is ook de reden dat afgraven niet mogelijk of erg duur is.) Het is zeer wel mogelijk dat door het verdwijnen van de vegetatie na de verlaging de ondergrond sterk gaat eroderen en er alsnog vervuilde grond uitspoelt.
 - E.e.a. betekent dat er hoogstwaarschijnlijk geen vergunning verleend zal worden om de ingreep te doen. Onzekerheden en risico's zijn te groot en dat in een beschermd natuurgebied.
- Een schor wordt van nature steeds hoger doordat het overstroomt, waarna een dun laagje zand en klei achter blijft. Dat is gebeurd in het Land van Saefthinghe en het zal gebeuren in elke nieuwe ontpoldering. De natuurwaarde van een schorgebied wordt nóg beter als er zo nu en dan delen van het schor door erosie weer afkalven, waarna weer nieuwe opslibbing zal plaatsvinden ('cyclische successie'). Dat gebeurt als er veel water stroomt langs het schor, of door de geulen in het schor. Verlagen van het schor zorgt niet automatisch voor deze gewenste erosie. Daarvoor zijn andere maatregelen nodig. In het geval van het Land van Saefthinghe en de Hedwigepolder is er wel een interessante kans om dit te bereiken. Namelijk door de zogenaamde gasdam te verwijderen. Het water kan dan door de geulen dwars door het gebied van Saefthinghe naar de Hedwige stromen. Een grote stroom, met mogelijk op gezette tijden een flinke erosie als gevolg.
- Onder welke voorwaarde de 'hoofdprijs' (cyclische successie) optreedt is nog niet goed bekend. Het zou goed passen bij de ambities van de provincie Zeeland om ruimte te bieden voor experimenten en innovaties om daarnaar onderzoek te doen, bijvoorbeeld in het Land van Saefthinghe.

De Commissie had in haar advies het alternatief van de verlaging van het Land van Saefthinghe als onvoldoende kansrijk beoordeeld. Beoordeling vond plaats op vier criteria: natuurlijkheid, draagvlak, realisatietijd en kosten. Op basis van het bovenstaande is er geen aanleiding om de beoordeling van de Commissie van dit alternatief te herzien.

Gevolgen van ontpolderen van de Hedwigepolder voor de Westerschelde

De ZLTO en de Stichting 'De Levende Delta' brengen naar voren dat de positieve effecten van een ontpoldering op de maximale waterstanden op de lange termijn weer zullen verdwijnen en dat als gevolg van de ontpoldering een verdere erosie van de geulen in de Westerschelde zal optreden. E.e.a. leiden ze af uit een studie van het *Humber estuarium* (Groot-Brittannië). Commissie en Deltares komen tot de volgende conclusies.

- Het effect van een ontpoldering als de Hedwigepolder op de waterstanden (bij Antwerpen) is erg klein. Modelberekeningen laten zien dat er eerst een klein positief effect verwacht mag worden (de maximale waterstand wordt lager), maar dat na 20 á 30 jaar een omslag optreedt. Het positieve effect zal langzaam verdwijnen. Het effect is zo klein (mogelijk maximaal 5%) dat het geen argumenten voor of tegen de ontpoldering oplevert. De gevolgen van de verruiming zijn ongeveer even groot en die worden ook als niet-significant beoordeeld.
- De modelberekeningen laten zien dat de mogelijke (kleine) negatieve effecten niet eerder dan na zo'n 50 jaar zullen optreden. Echter, in die 50 jaar zal er al weer veel veranderd zijn, bijvoorbeeld het ontpolderde gebied is (deels) weer opgeslibd, waardoor de negatieve effecten nog verder zullen afnemen. Dat onderstreept nog eens dat het gaat om een verwaarloosbaar effect.

ARCADIS

- Het effect is zo klein omdat een ontpoldering van 300 ha klein is ten opzichte van de grote Westerschelde. Voor de toekomst is het wel de moeite waard om goed te bestuderen hoe een veel grotere ontpoldering zou uitpakken. Is het effect dan groter? Wat betekent het voor de plek in de Westerschelde waar je het beste zou kunnen ontpolderen?
- Overigens is de waterstandverlaging niet het doel van de ontpoldering. Het doel is een effectieve natuurherstelmaatregel te treffen. Uitbreiding van het gebied met estuariene natuur heeft wel grote en belangrijke effecten op de natuurwaarden in het gebied.